

אגף התקציבים ניצח את השר סמוטריץ' בקרב הסמכויות על בניית תקציב 2024

היועץ המשפטי של משרד האוצר פסק נגד הצוות המיוחד שהחליט סמוטריץ' להקים וקבע שמדובר ב"הפיכת הממונה על התקציבים והחשב הכללי למשרות אמון" • בסביבת השר משדרים שלא יחול שינוי והצוות יוקם אבל בניגוד לרצון סמוטריץ' למנכ"ל לא תהיה זכות וטו על ראשי האגפים

[אורן דורי](#) 07.11.2023 **גלובס**

בכירי משרד האוצר הגיעו לעבודה הבוקר (ג') והרגישו כמו בסיפור קפקא. מי מהם אחראי על גיבוש והכנת תקציב המדינה החדש ל-2024? איש לא ידע להגיד בוודאות. אז איך עובדים? לא ברור.

זה מה שקורה כאשר שר האוצר מחליט להפוך סדרי עולם בסמכויות בתוך משרד האוצר. השר בצלאל סמוטריץ' רצה להפקיע סמכויות מאנשי אגף התקציבים, בין השאר כדי שלא יפריעו לו לשמר כספים קואליציוניים למפלגות החרדיות, כך לפי גורמים באוצר.

ראש אגף התקציבים, יוגב גרדוס, נעמד על הרגליים האחוריות, ואתמול בערב היועץ המשפטי של האוצר, אסי מסינג. הוא פסק נגד סמוטריץ', [וקבע שלא ניתן לקיים את ההחלטה, שמשמעותה "הפיכת הממונה על התקציבים והחשב הכללי למשרות אמון"](#).

אלא שסמוטריץ' עושה ניסיונות להתנער מחוות הדעת המשפטית. הוא נמנע מלהגיד במפורש שלא יקבל את הקביעה, אבל שלח את מקורביו לזלזל בה: "מדינת ישראל במלחמה ואין לנו זמן לקרוא 16 עמודים של מלל מנותק שנועד לייצר סרבול בירוקרטי ולמנוע ניהול תקציב מלחמה בצורה יעילה", אמרו מקורביו על המסמך של מסינג.

בסביבתו של סמוטריץ' ניסו לשדר שימשיכו לפעול כמתוכנן. כלומר, לנהל את התקציבים דרך הצוות המיוחד שהקים השר, בראשות מנכ"ל האוצר שלומי הייזלר, שאמור לקבל לכאורה כוח מידי אנשי המקצוע - אף שהייזלר עצמו אינו מעוניין בסמכויות עודפות אלה.

"הצוות שהוקם במשרד האוצר נועד ליעל ולקצר תהליכים ובאמצעותו יפעל משרד האוצר עד אחרי המלחמה", אמרו המקורבים לסמוטריץ', והוסיפו איום מרומז על הדרג המקצועי במשרד: "שר האוצר לא מתכוון לתת לאף אחד לפגוע בציבור ולמנוע ממנו לקבל את המענה הזקוק לו בשעת המלחמה".

היסטוריה של מתחים סביב יחסי הכוחות בצמרת האוצר

מאבקי הכוחות במשרד האוצר מזכירים נשכחות. בשנת 2011 בישרה הכותרת בגלובס על רעידת אדמה במשרד, לאחר ששר האוצר דאז, יובל שטייניץ, השתכנע להעביר סמכויות מראשי האגפים למנכ"ל. גם אז, כמו היום, הכוונה הציתה מתחים וריבים בצמרת האוצר.

להייזלר לא תהיה זכות וטו על ראשי האגפים

אז מה יקרה בפועל? האם הצוות יתכנס לקבוע את התקציב, תוך מתן המילה האחרונה להייזלר, שהוא מינוי במשרת אמון של סמוטריץ'?

המסקנה משורה של שיחות עם גורמים באוצר בהווה ובעבר, היא שסמוטריץ' הפסיד ואגף התקציבים ניצח.

הצוות, שמורכב מהייזלר, גרדוס והחשב הכללי יהלי רוטנברג, אכן יתכנס. בכך אין כל דבר חריג. אבל כעת כבר ברור שלהייזלר לא תהיה זכות וטו על ראשי האגפים, בניגוד להחלטת סמוטריץ'. אם לא יגיעו להסכמות בתוך הצוות, יעלו להכרעת השר, כמקובל ממילא.

ובכל מקרה, מסתמן שהסוגיות שיתגלגלו לפתחו של הצוות לא ייגעו בשאלות מאקרו רוחביות של התקציב, אלא יותר בפתרון בעיות קצרות-טווח.

צריך להזכיר שהמבנה ההיררכי באוצר יוצא דופן, ובו ראשי האגפים מוקבלים למנכ"ל, ואינם כפופים לו.

ובסוף, לא משנה אם הפגישות יוגדרו כ"צוות מיוחד" או סתם כישיבות הנהלה שגרתיות באוצר. בפועל, מי שיוביל את הכנת התקציב יהיה הגורם שזהו בדיוק תפקידו - אגף התקציבים.

אגב, ההבנה שסמוטריץ' ייאלץ לעשות פניית פרסה היא בשורה רעה למי שקיווה שהמדינה תפתח את הארנק ותשפוך כסף על הציבור. סמוטריץ' מנחית בתקופה האחרונה החלטות תקציביות ללא הסכמות הדרגים המקצועיים, כמו בהחלטה על הרחבת טווח הפיצויים המוגדלים לעסקים עד 40 ק"מ מעזה, או בהנחיה להקפיא ריביות על הלוואות שנדחו.

מן הסתם, תקציב בהובלת אגף תקציבים יהיה הדוק ומרוסן יותר מתקציב שחשוף יותר למניעים פוליטיים.

בינתיים, עבודת התקציב נמשכת בתוך האגפים פנימה. באגף התקציבים יושבים על האקסלים וממתינים לשר שיחליט מה הוא מתכוון לעשות.

באגף החשב הכללי, במקביל, ממפים מקורות שניתן להסיט לצרכים החשובים של השעה, כמו מימון הוצאות הלחימה, השיקום והפיצויים.

לעיתים נמצא שהמיפוי של החשכ"ל נרחב יותר מזה שערכו באגף תקציבים, כך שבכל זאת יש יתרון בהושבת כל הגורמים מסביב לשולחן הדיונים.

מחפשים מקורות תקציביים בכל מקום

עוד לפני הבנייה מחדש של תקציב 2024, הצורך האקוטי ביותר כרגע באוצר הוא התמודדות עם הזינוק בהוצאות עד סוף השנה הנוכחית.

בכירים באוצר מעריכים שחסרים כ-5-6 מיליארד שקל כדי "לסגור" את השנה מבלי לפרוץ את מגבלת ההוצאה. בשבועות האחרונים "מקוששים" באוצר מקורות תקציביים מתחת לכל אבן.

באוצר לקחו מקרן הניקיון של המשרד להגנת הסביבה, לקחו מהתקציב לשיקום מחצבות, ואפילו הכנסת תרמה לקופה 80 מיליון שקל מתקציבה (מבלי חלילה לפגוע בשכר הח"כים).

כל זה לא מספיק, ובאוצר יצטרכו להביא לאישור מהיר שינויים בתקציב 2023. המאבק צפוי להיות בעיקר על הסטת הכספים הקואליציוניים, מהם עדיין נותרו 1.5-2.5 מיליארד שקל לא מנוצלים בשנה הנוכחית.